

Vybrané návrhy/odporúčania legislatívnych zmien v nadväznosti na proces deinštitucionalizácie v SR

Mgr. Lýdia Brichtová, PhD.
Bratislava, december 2016

Kvalifikačné predpoklady a nové odborné činnosti

- **Kvalifikačné predpoklady** novej pracovnej pozície v DI, **pre zamestnanca** v službe **podpora samostatného života**

Návrh: základné vzdelanie a absolvovanie akreditovaného kurzu v oblasti sociálnej práce v rozsahu 150 hodín (§ 84 zákona č. 448/2008 Z. z.) súčasná právna úprava neustanovuje žiadne kvalifikačné predpoklady

- Kvalifikačné predpoklady **odborného zamestnanca v pozícii pracovného terapeuta/ergoterapeuta** a **pre inštruktora sociálnej rehabilitácie so stredným vzdelaním** (§ 84 zákona č. 448/2008 Z. z.)

Návrh: zvýšiť požadovaný počet hodín **zo 150 na najmenej 250 hodín** v akreditovanom kurze v oblasti Sociálna práca

Dôvody: zvýšiť **odbornú úroveň uvedených zamestnancov**, pretože vedomosti a znalosti získané v doterajšom časovom rozsahu kurzu nie sú dostačujúce ani vyhovujúce pre prácu s prijímateľmi

Katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme

Návrh:

- zmeniť/novelizovať Nariadenie vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovujú **katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme** a o ich zmenách a doplnení (č. 341/2004 Z. z.)

Dôvod:

absentuje popis pracovných pozícií niektorých pracovných činností, vrátane inštruktora sociálnej rehabilitácie, ktoré budú nevyhnutné pri poskytovaní komunitných sociálnych službách. vzdelávacie kurzy

- Na vytvorenie nových pracovných činností však musí reagovať a nadväzovať **aj adekvátne vzdelávanie**, resp. akreditované

Zákaz prijímania nových klientov v transformujúcich sa zariadeniach

Návrh: zakotviť pre poskytovateľov a ich zriaďovateľov (obec, vyšší územný celok) **povinnosť neprijímať na neobsadené miesta nových prijímateľov** u tých poskytovateľov SS v zariadení, **ktorí ju poskytujú v rámci realizácie Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb** a náhradnej starostlivosti v SR (zákon č. 448/2008 Z. z.)

Dôvod: transformujúce sa zariadenia sú **nútené prijímať nových klientov na neobsadené miesta**, keďže zariadenia sú hodnotené svojím zriaďovateľom aj na základe toho, ako je či nie je naplnená ich kapacita

Ciel: vytvoriť **podmienky pre realizáciu transformácie zariadení a ich zánik**

Úprava právnych podmienok poskytovateľov sociálnych služieb z hľadiska prevádzkových podmienok v iných právnych predpisoch

Návrh:

Vytvoriť podmienky pre **zariadenia rodinného typu** tak, aby prevádzkové podmienky pobytových zariadení SS, **nemuseli takéto zariadenia spĺňať** napr. zariadenie spoločného stravovania (§ 26 zákona č. 355/2007 Z. z.), vrátane **systému HCCP**,

Dôvod:

ich dodržiavanie neumožňuje vytvoriť podmienky približujúce sa bežnej domácnosti, t. j. zariadenie rodinného typu

Návrh: Úprava podmienok kolaudácie vo väzbe na stavebný zákon

Dôvod: aby nevznikali problémy a pochybnosti, resp. rôzna implementácia v praxi, **najmä pri registrácii sociálnych služieb pobytového charakteru rodinného typu** (vrátane zariadenia podporovaného bývania v byte a v RD)

Pôsobnosť obcí a vyšších územných celkov v sociálnych službách a ich systémové financovanie

Návrh:

- venovať sa otázkam reformy územnej samosprávy a decentralizácie, a to v nadväznosti **na delenie kompetencií v oblasti sociálnych služieb medzi regionálnu a lokálnu samosprávu**

Dôvody:

- neplnenie si príslušných kompetencií zo strany niektorých VÚC a obcí **pri zabezpečení práv klientov** odkázaných na sociálnu službu a pri ich financovaní

Financovanie sociálnych služieb - vnímaný ako **zásadný problém SS**

Bez vyriešenia financovania nie je možné rozvíjať komunitne orientované SS napr. podpora samostatného bývania, včasná intervencia, rehabilitačné stredisko, opatrovateľská služba

V novom systéme sa požaduje **zabezpečiť garanciu práva prijímateľa na SS pre všetkých ľudí**, ktorí sú na SS odkázaní, a to vrátane **finančnej dostupnosti SS, bez ohľadu na to, kto sociálnu službu poskytuje**

Konkretizácia podmienok poskytovania a financovania súbežne poskytovaných sociálnych služieb

Návrh:

- upraviť v zákone o sociálnych službách **jasné pravidlá, t.j. podmienky súbežného poskytovania SS, prípadne aktivizujúcich činností** (napr. príprava na prácu) **a mechanizmus ich financovania**

Dôvod: po prechode klientov do komunitne orientovaných SS sa im budú čoraz častejšie poskytovať súbežne rôzne druhy sociálnych služieb (aj keď nie súčasne v tom istom čase)

Nové nástroje APTP vo vzťahu k osobám so ZP, ktoré nemajú kvalifikáciu, prax a ani dostatočné sociálne zručnosti a sú znevýhodnené dlhodoým pobytom v celoročnej inštitúcii SS

Návrh:

- **dopracovať do APTP v Zákone o službách zamestnanosti** podporu špecifických nástrojov APTP - **práca na skúšku u zamestnávateľa/** napr. obdoba 52a, ale tak aby aj podnikateľský subjekt mohol požiadať o príspevok na dobu 6 mesiacov pri zapracovaní
- **financovanie programov podporujúcich prípravu na prácu** na pracovnom mieste, pracovnú rehabilitáciu
- **tranzitné programy** v rôznej forme začlenenie osôb so ZP priamo na trhu práce

Dôvod: klienti DSS sú na trhu práce znevýhodnení vo viacerých smeroch, je dôležité podporiť ich návrat do komunity a do pracovného procesu

Vytvoriť nástroje pre aktivizáciu klientov DSS formou zmysluplnej pracovnej činnosti realizovanej zadávaním zákazky od externých dodávateľov

Návrh: vytvoriť podmienky pre aktívnu činnosť a nástroje pre odmeňovanie takejto formy pracovnej činnosti v DSS

Dôvod:

Klienti DSS už v súčasnosti vykonávajú rôzne formy pracovných aktivít v DSS aj mimo DSS u súkromných osôb alebo u zamestnávateľov

- Je ich možné považovať za formu prípravy na prácu, nadväzovanie sociálnych kontaktov, orientáciu na trhu práce

Ciel': Vytvoriť priestor pre aktívne a zmysluplné trávenie času v DSS, t.j. aj pre cieľovú skupinu, ktorá t.č. nie je schopná pracovnej činnosti na základe riadnej pracovnej zmluvy podľa Zákonníka práce

Doplniť medzi odborné činnosti „podporu pri pracovnom začleňovaní prijímateľa SS na trh práce

Návrh: zaradiť odbornú činnosť podpora pri pracovnom začleňovaní prijímateľa SS na trh práce (v zákone o SS)

Dôvod:

V zákone je definovaná činnosť „príprava na prácu a jej logickým pokračovaním môže byť navrhovaná odborná činnosť

Obsah: poskytovanie odborného poradenstva zameraného na podporu a pomoc pri orientácii na pracovné pozície, ich identifikovanie na trhu práce, oboznámenie sa s ich obsahom, prípadne vytvorenie podmienok pre prácu na skúšku, zisťovanie schopností a profesijných zručností klientov DSS, príprava na konkrétne pracovné pozície a miesta, vyhľadávanie vhodného zamestnania a jeho sprostredkovanie

Ciel': Podpora procesu prepájania sociálnych služieb a služieb zamestnanosti a najmä s tržítom do komunity sa javí takáto odborná činnosť vysoko aktuálna

Podpora odborných služieb formou poskytovania podporovaného zamestnávania v komunite - Agentúrami podporovaného zamestnávania

Návrh:

- ▀ systémovo riešiť **financovanie Agentúr podporovaného zamestnávania**, aby bolo možné v tranzitnom procese nadviazať na odborné činnosti pracovníkov DSS
- ▀ riešiť formu **kontrahovania služby podporovaného zamestnávania pre ZSS** (analógia s poskytovaním ošetrovateľských výkonov pre ZSS ADOSkami)

Dôvod: ZSS pripravuje klienta na prácu, realizuje sociálnu rehabilitáciu a pracovnú terapiu, je však potrebné zabezpečiť kontinuitu

Ciel': Vytvoriť podmienky pre implementovanie procesov DI podporujúcich prechod klienta z inštitucionálnej starostlivosti do komunitnej služby **aj formou nástrojov služieb zamestnanosti - Agentúr podporovaného zamestnávania**

Zmena podmienok poskytovania SS v Zariadení podporovaného bývania

Návrh:

- ▀ Umožniť poskytovanie bývania pre najviac 12 osôb **nielen v 2 bytoch**, ale **aj vo viacerých menších bytoch** v jednom bytovom dome alebo v rodinnom dome so samostatným vchodom s orientačným číslom (§ 34 zákona o SS)

Dôvod:

- ▀ Možnosť **realizovať aj menšie bytové jednotky**, ľahšie udržať **nekonfliktné vzťahy** medzi užívateľmi, terajšia požiadavka (2 byty) **ťažko realizovateľná pri rekonštrukciách objektov**, nie je racionálne spájať menšie byty do veľkých, nedovoľuje to konštrukčný systém domu
- ▀ bolo by to **ekonomicky efektívne**, novostavba s 2 bytmi pre 6 užívateľov bude rovnako drahá ako napr. 4 menšie byty pre 3 užívateľov
- ▀ Pri nižšom počte prijímateľov v jednom byte zároveň lepšie **zabezpečíme súkromie** prijímateľov a vytvoríme **flexibilnejšiu ponuku** aj v budúcnosti
- ▀ V jednom objekte pre 12 prijímateľov možno realizovať **rôzne varianty** usporiadania (6+6), (2+4+2+4), (3+3+3+3), (3+2+2+3+2)

Zmeny v stavebnom zákone

Návrh:

- zapracovať do stavebného zákona **požiadavku tvorby fyzického prostredia v súlade s princípmi univerzálneho navrhovania a požiadavku na vytvorenie účinného kontrolného mechanizmu** na dodržiavanie ustanovení o bezbariérovej prístupnosti a užívateľnosti objektov určených na užívanie verejnosti
- zapracovať do stavebného zákona **výstavbu univerzálne prístupných pracovísk**, v ktorých bude možné následne upraviť pracovisko podľa individuálnych potrieb konkrétneho zamestnanca (teda aj zamestnanca so zdravotným postihnutím)
- **presadzovať výstavbu univerzálne prístupných a adaptabilných foriem bývania v sektore komerčnej a sociálnej výstavby** s možnosťou využívať ich pre klientov v komunitných službách, ktorí sú v domácom prostredí

Zmeny v stavebnom zákone

Dôvody:

- Zosúladenie legislatívy s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím; Horizontálny princíp –Rovnosť mužov a žien a nediskriminácia; Zákon č. 448/2008 Z. z., Legislatívne východiská pre tvorbu fyzického prostredia
- Realizácia **práva využívať všetky služby v komunite** – verejné aj neverejné služby, občiansku vybavenosť a pod., **na rovnakom základe s ostatnými**
- Vytvorenie **právneho nástroja na vymožitelnosť práva osôb so zdravotným postihnutím** v prípadoch porušovania práv v bariérovom fyzickom prostredí

Vydať metodické usmernenie/novelu k vyhláške č. 259/2008 Z. z. o
podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych
požiadavkách na byty s nižším štandardom a na ubytovacie zariadenia

- **Uplatňovanie** princípu zariadenia rodinného typu **aj pre malokapacitné DSS a ŠZ**
- **umožniť malokapacitné bytové jednotky** pre prijímateľov **aj v objektoch DSS a ŠZ**
- **Neuplatňovať na tieto objekty požiadavky** na ubytovacie zariadenia podľa vyhlášky č. 259/2008 Z. z.

Otázky, otázniky a dilemy do diskusie

- Zaoberali sa kompetentní navrhovanými odporúčaniami?
- Ak áno, ako a kde boli návrhy legislatívne doriešené, vyriešené, premietnuté?
- Ak nie, aké boli dôvody a čo bude ďalej?

Zdroj:

Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Záverečná hodnotiacá správa

Národný projekt: Podpora procesu deinštitucionalizácie a transformácie systému sociálnych služieb
Kolektív autorov

★
**Ďakujem za
pozornosť a tešíme
sa na diskusiu**